

IRENEUSZ SŁOMA
Lublin, KUL

SERCE JEZUSA W FORMULARZACH MSZAŁU RZYMSKIEGO

25 stycznia 1765 r. Święta Kongregacja Obrzędów zatwierdziła liturgiczne święto Najświętszego Serca Pana Jezusa (dalej: NSPJ) dla Królestwa Polskiego oraz Bractwa Serca Jezusowego w Rzymie, zaś decyzję tę podpisał papież Klemens VIII 6 lutego tego samego roku¹. Wydarzenie to na trwałe wpłynęło na rozwój kultu Bożego Serca i pogłębianie życia duchowego chrześcijan. Ma to także niemałe znaczenie dla obecnego czasu, gdyż w 2015 r. mija 250 lat od tamtej chwili. Formularz ówczesnie zatwierdzony, choć dzisiaj już nieużywany, ożywił duchowość kapłanów i wiernych oraz pozostawił swego ducha w późniejszych tekstach liturgicznych. Warto zatem przyjrzeć się poszczególnym formularzom używanym w Polsce, by dostrzec wieloaspektowość czci względem NSPJ oraz sposoby jej wyrażania w ciągu wieków. W prezentowaniu niektórych tekstów pojawiają się także odniesienia do nauczania św. Józefa Sebastiana Pelczara, jako szczególnego czciciela NSPJ². Ten święty wskazywał, że należy „oddawać [cześć] tej najcenniejszej częścce Człowieczeństwa Jezusowego, z powodu nierozdzielnego zjednoczenia z Boską Osobą, a tę cześć okazywać na zewnątrz”³.

1. Znaczenie Mszy św.

Najważniejszym misterium dla każdego chrześcijanina jest Msza św. Ona jest najdoskonalszym sposobem oddania czci Bogu, a także Jezusowi, który uobecnia w niej swoje zbawcze misterium. Dokonuje się to mocą samego Jezusa, który włącza wspólnotę zgromadzoną na sprawowanie Eucharystii w swoją cześć oddawaną Ojcu. Wszystko to bowiem dokonuje się w Nim i przez Niego, sprawiając zarazem uświęcenie chrześcijanina (por. KL 7). Tę głębię Eucharystii podkreślał bp Pelczar, mówiąc:

¹ L. POLESZAK, *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła*, Kraków 2006, s. 16–17.

² Św. Józef Sebastian Pelczar (1842–1924) — biskup diecezji przemyskiej w latach 1899–1924 (od 1901 r. jej ordynariusz). Był gorliwym apostołem kultu NSPJ. Widział w nim skuteczny środek do osiągnięcia świętości. W swojej działalności propagował go w pismach, homiliach, przez założenie Zgromadzenia Sióstr Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego, a także przez budowę kościołów pod wezwaniem tegoż Serca.

³ J.S. PELCZAR, *Rozmyślenia o życiu kapłańskim*, Ząbki 2008, s. 300.

Nie ma sprawy świętszej i korzystniejszej, jak Msza św., w której Jezus ponawia w sposób bezkrwawy Ofiarę krzyżową i przyswaja nam jej owoce. Mszę św. odprawiać (...) więcej znaczy niż rządzić całym światem, niż umarłych wskrzeszać i największe cuda działać⁴.

Naukę swoją z pewnością opierał na nauce Soboru Trydenckiego, który podkreślał, że

żadne inne dzieło nie może być uznane przez wiernych chrześcijan za bardziej święte i Boże, jak ta budząca lęk Tajemnica, w której owa ożywiająca Hostia, przez którą zostaliśmy pojednani z Bogiem Ojcem, jest codziennie ofiarowywana przez kapłanów na ołtarzu, to ponadto jest jasne, że należy dołożyć wszelkich starań i dokładności, aby ta Ofiara była składana z największą możliwą wewnętrzną prawością i czystością serca, a także z wyrazami zewnętrznej pobożności i szacunku⁵.

Co więcej, Msza św. jest

Kalwarią duchową, na którą zstępuje sam Pan Jezus, otoczony rzeszą aniołów, by w sposób duchowy śmierć swoją ponawiać. Jest to sprawa najmiłociwsza, bo jest to pamiętka miłości Jezusowej, a zarazem tajemnicza, bo (...) jest niejako treścią wszystkich tajemnic Bożych, mianowicie wcielenia, odkupienia, uwielbienia i usprawiedliwienia⁶.

Wskazuje na to także nauczanie Soboru Watykańskiego II:

Słusznie zatem uważa się liturgię za wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa. W niej przez znaki dostrzegalne wyraża się i w sposób właściwy dla poszczególnych znaków dokonuje uświęcenie człowieka, a Mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, sprawuje pełny kult publiczny. Dlatego każda celebrowana liturgia jako działanie Chrystusa-Kapłana i Jego Ciała, czyli Kościoła, jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, której skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu nie posiada żadna inna czynność Kościoła (KL 7).

W tym misterium Kościół święty pragnąc przybliżyć wiernym wielość aspektów zbawczego dzieła, przybliża je w poszczególnych tekstach liturgii Mszy św.

Za autora zarówno oficjum mszalnego, jak i brewiarzowego uważa się św. Jana Eudesa⁷. Jego teksty modlitw mszalnych i brewiarza na uroczystość NSPJ uzyskały zatwierdzenie w 1861 r. z przeznaczeniem dla założonego przez niego Zgromadzenia Jezusa i Maryi⁸. Po nim pojawiło się jeszcze bardzo wielu autorów, którzy starali się uwydatnić poszczególne aspekty tej uroczystości. W latach 1765–1970 Stolica Apostolska zatwierdziła kolejno 4 formularze: (1) *Miserebitur* (1765 r. — opracowany głównie dla Polski i Portugalii), (2) *Egredimini* (1778 r.), (3) *Cogitationes* (1929 r.) i (4) *Sciens Jesus* (1921 r.)⁹. W obecnej analizie zostanie wykorzystany

⁴ J.S. PELCZAR, *Najśodsze Serce Jezusowe. Książka do modlenia*, Przemysł 1905, s. 357.

⁵ SOBÓR TRYDENCKI, sesja 22, II, tłum. A. Baron, w: A. BARON (red.), *Dokumenty soborów powszechnych*, t. IV, Kraków 2004, s. 319.

⁶ PELCZAR, *Rozmyślenia*, s. 318.

⁷ Por. B. NADOLSKI, *Najświętsze Serce Pana Jezusa (Uroczystość)*, w: TENŻE (red.), *Leksykon liturgii*, Poznań 2006, s. 1003–1004. Jego autorstwo podkreśla także oficjum brewiarzowe z 1913 r. w czwartej lekcji drugiego nokturnu.

⁸ Por. CZ. DRAŻEK, L. GRZEBIEŃ, *Bóg bliski. Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków 1983, s. 94.

⁹ Por. B. NADOLSKI, *Liturgika*, t. II: *Liturgia i czas*, Poznań 1991, s. 120–121.

formularz *Miserebitur*, jako pierwszy oficjalnie zatwierdzony przez władze kościelne dla Polski, *Cogitationes*, używany obecnie w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego, a także formularz zamieszczony w Mszałe wydanym po Soborze Watykańskim II.

2. *Miserebitur*

Formularz w *Miserebitur*¹⁰ został zatwierdzony przez Kongregację Obrzędów 26 lutego 1765 r. Ułożył go o. Brunini SP oraz o. Dominik Calvi SJ.

Przedmiotem rozważań w Mszy było przebite włócznią Serce Zbawiciela, symbol miłości miłosiernej. Chrystus zwraca się nie tylko do sprawiedliwych, ale i do grzeszników. Wszystkich pragnie przyciągnąć do siebie i zbawić. W cichym i pokornym Sercu Jezusa przeżywamy tajemnicę miłości Bożej, która wyraża się niezliczonymi dobrodziejstwami względem ludzi. Z Serca Bożego wypływają źródła zbawienia, z których czerpać mogą z radością i wdzięcznością wszyscy ludzie¹¹.

Antyfona na wejście formularza *Miserebitur* jest zaczerpnięta z Księgi Lamentacji 3,32-33.25 i Ps 88,2; podkreśla ona wielkość Boga miłosiernego, który okazuje dobro każdemu, który Mu ufa, a jednocześnie wyraża wdzięczność Panu za okazane łaski. W kolekcie została wyrażona prośba, by radość z przeżywanego święta NSPJ zaowocowała otrzymaniem od Niego łask potrzebnych w codziennym życiu i wydawaniem przez wiernych owoców prawdziwego życia chrześcijańskiego. Dalej następuje lekcja z Księgi Izajasza 12,1-6. Tekst jest hymnem, którym udęczony człowiek wielbi Boga, który mu pomógł i wydobył z niewoli. Pełen jest on opiewania Bożej chwały. Graduał jest połączeniem Lm 1,12; J 13,1 oraz Mt 11,29. Wskazuje się tutaj na ból Męki Chrystusa, którą poniósł z miłości do człowieka, i wzywa do naśladowania jego cichości i pokory. Po tym tekście znajduje się Ewangelia J 19,31-35, która mówi o przebicium boku Chrystusa na krzyżu, z którego wypłynęła krew i woda; podkreśla równocześnie prawdziwość świadectwa żołnierza. Antyfona na ofiarowanie, cytując Ps 102,2.5, wzywa do wdzięczności Bogu za wszystkie otrzymane dobra, których człowiek nieustannie od Niego doznaje. W sekrecie kapłan prosi, by serca wiernych stawały się coraz bardziej otwarte na składanie ofiary z samych siebie, czyniąc to z miłości do Boga. Po niej następuje prefacja o Krzyżu świętym, która przypomina, że na nim dokonano się zbawienie ludzi i zwycięstwo Chrystusa nad śmiercią. W antyfonie na Komunię przywołany jest Ps 68,21. Jest to część lamentacji sługi Bożego, który mimo swej gorliwości i prawości został niesłusznie oskarżony. Treść modlitwy po Komunii zawiera prośbę do cichego i pokornego sercem Boga, aby oczyścił wiernych od zmazy grzechu i dał im siłę do przewycięzania ziemskich pokus.

¹⁰ *Missale Romanum*, Ratyżbona 1923, s. 587–589.

¹¹ DRAŻEK, GRZEBIEŃ, *Bóg bliski*, s. 101.

To nabożeństwo [do NSPJ] przynosi nieocenione korzyści, bo ono nas wiedzie do tronu miłosierdzia i źródła życia nadprzyrodzonego — tego źródła, z którego wypłynęły wszystkie dzieła miłości, z której wyszedł Kościół katolicki, z którego wytrysnęło siedem źródeł Zbawienia¹².

Wyczuwa się „w tym formularzu nutę ufnej radości płynącej z nadziei przebaczenia i uświęcenia grzesznika oraz głęboką wdzięczność za wielkie dary Jezusowego Serca, szczególnie za Eucharystię i ofiarę na Krzyżu”¹³.

W Mszach wotywnych zachowane jest stosowanie omawianego formularza, nakazując jedynie używanie po niedzieli Siedemdziesiątnicy gradułu zaczerpniętego z Lm 1,12, opisującego ogrom doświadczanego cierpienia, oraz tekstu z J 13,1, mówiącego o nieskończonej miłości Syna Bożego, a także *Tractus* cytujący Ps 21,7-8.15, który opisuje cierpienia i szyderstwa jakich doznał Chrystus, postępując się obrazem udreżonego serca. W okresie wielkanocnym w miejsce *Graduale* i *Tractus* używany jest Ps 29,3-4, wielbiący Boga za jego zbawcze działanie.

Formularz *Miserebitur* pozostawał w Mszałach rzymskim do 29 czerwca 1929 r., ustępując miejsca tekstom mszalnemu *Cogitationes*, wprowadzonym przez Piusa XI. Uważa się, że tutaj akcent Mszy został lepiej dostosowany do objawień z Paray-le-Monial, przypominając o obowiązku wynagrodzenia za grzechy raniące miłość Bożą¹⁴.

3. *Cogitationes*

Formularz *Cogitationes*¹⁵ z 1929 r., ułożony przez H. Quentina i jego współbraci kamedułów, kładzie nacisk na pojednanie i obowiązek zadośćuczynienia¹⁶. Antyfona na wejście odwołuje się do Ps 32,11.19, podkreślającego odwieczność Bożego planu zbawienia człowieka oraz Jego troski o dobro ludzi, a nadto uwy puklając rolę nagrody dla sprawiedliwych. Kolekta przypominając, że to ludzkie grzechy ranią NSPJ, zawiera myśl wielbienia Boga za dary łaski otrzymane w tym Sercu, a także podejmuje motyw zadośćuczynienia, traktowanego jako obowiązek¹⁷. Lekcja Ef 3,8-12.14-19, wskazuje, że Kościół jest świadkiem zbawczych tajemnic Chrystusa. Dalej wyjaśnia, że tylko w Chrystusie jest możliwe osiągnięcie zbawienia¹⁸. Gradułu przytacza tekst Ps 24,8-9, przedstawiający dobrego i sprawied-

¹² PELCZAR, *Rozmyślania*, s. 298.

¹³ Cz. DRAŻEK, *Z dziejów kultu Najświętszego Serca Jezusowego*, w: B. MOKRZYCKI (red.), *Zawiezyliśmy Miłości*, t. I, Kraków 1972, s. 52.

¹⁴ Por. DRAŻEK, GRZEBIEŃ, *Bóg bliski*, s. 101–102.

¹⁵ *Missale Romanum*, Nowy Jork 1947, s. 387–389.

¹⁶ Por. W. MOCYDLARZ, *Serce Jezusa w liturgii*, Kraków 2009, s. 47.

¹⁷ Por. NADOLSKI, *Liturgika*, s. 120–121.

¹⁸ Por. M.Y. MACDONALD, *Ef 3,1-21*, w: W.R. FARMER (red.), *Międzynarodowy komentarz do Pisma Świętego*, red. polski W. Chrostowski, Warszawa 2000, s. 1531–1532 (dalej: MK).

liwego Boga stopniowo objawiającego prawdę o sobie i swoje wymagania ludziom, zarówno grzesznikom, jak i sprawiedliwym. Alleluja odwołuje się do Mt 11,29 mówiącego o słodkim jarzmie i lekkim brzemieniu. Ewangelia J 19,31-37 opowiada o przebicium boku Chrystusa na krzyżu oraz o prawdziwości złożonego świadectwa. Antyfona na ofiarowanie cytuje Ps 68,2, mówiący o doświadczeniu opuszczenia przez udręczonego. Sekreta przyzywając zasługi Syna Bożego, który z miłości do ludzi wydał się na śmierć krzyżową, prosi, by składana Ofiara stała się zadośćuczynieniem za grzechy ludzi. Po niej następuje prefacja o Sercu Jezusa. Wskazuje ona, że Zbawcze dzieło Chrystusa miało swoje źródło w posłuszeństwie Ojcu. Wskazuje także, że zgodne z tą wolą było przebicie boku Chrystusa włócznią i objawienie Bożego Serca. W nim widoczna jest nieskończona dobroć i łaskawość Boga oraz Jego troska o człowieka. Serce to wyrażać będzie na wieczność miłość Boga do rodzaju ludzkiego, będąc źródłem siły dla pobożnych i ratunkiem dla nawracających się, prowadząc ich do niebieskiej chwały. Antyfona na Komunię przytacza tekst J 19,34, który wskazuje, że ludzkie pragnienie jest w stanie w pełni zaspokoić tylko Bóg. Modlitwa po Komunii uprasza, aby doświadczenie miłości NSPJ wpływało na codzienność, tak by ludzkie działania i decyzje były ukierunkowane na wieczność. W Mszach wotywnych po niedzieli Siedemdziesiątnicy przewidziany jest Traktus z Ps 102,8-10, opisujący łaskawość i miłosierdzie Boga. Na okres wielkanocny wskazana jest w miejsce *Graduale* i *Tractus* perykopa z Mt 11,28-29.

4. Formularz mszalny dzisiaj

Formularz używany w *Mszale rzymskiej*¹⁹, zredagowanym po Soborze Watykańskim II, zasadniczo zawiera większość tekstów mszalnych *Cogitationes*. W niniejszej analizie najpierw zostaną przedstawione teksty zawarte w Mszale rzymskim a następnie w Lekcjonarzu mszalnym.

Antyfona na wejście, druga kolekta, modlitwa nad darami (w poprzednim formularzu — sekreta) są takie same jak w *Cogitationes*. W kolekcie istnieje możliwość wyboru między dwoma tekstami. O drugim już zostało wspomniane, natomiast pierwszy z nich, na podobieństwo kolekty w formularzu *Miserebitur*, wysławia Boga za wszelkie dary wysłużone przez Chrystusa i wyraża prośbę, aby wierni stali się godnymi dostąpić tychże łask. Prefacja jest pełna biblijnych tekstów. Zbawienie dokonane przez Jezusa na drzewie krzyża wypływa z nieogarnionej Bożej miłości, czego obrazem jest przebicie boku Chrystusa. Tutaj znajduje się źródło sakramentów Kościoła. Udział w nich ma na celu uświęcenie człowieka, by doprowadzić go do niebieskiej chwały. Antyfona na Komunię przedstawia dwie możliwości. Pierw-

¹⁹ *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. 279–280 (dalej: MR).

sza zawiera tekst J 7,37-38. Ukazuje się tutaj Jezusa jako źródło żywej wody. Picie tej wody to poetycki opis wiary. Wierzyć — to przyjmować Chrystusa jako źródło życia i zbawienia. Źródłem tego zbawienia są Jego męka, śmierć i zmartwychwstanie. Druga możliwość, używając wersetu J 19,34, przedstawia przebicie boku Jezusa i wypłynięcie z niego krwi i wody. Jest to wyraz wypłynięcia „wód żywych” z wnętrza Zbawiciela. Tekst modlitwy po Komunii zawiera prośbę, aby doświadczenie Bożej miłości, którą sławi się w Sercu Jezusa, doprowadziło wiernych do umiejętności zobaczenia Chrystusa w braciach.

Formularz na Mszę św. wotywną o NSPJ²⁰ zawiera jednakowe z już omawianymi antyfony na wejście oraz na Komunię. Kolekta wyraża prośbę, by serca wiernych zostały ukształtowane na wzór Bożego Serca, by dzięki temu cieszyć się w wieczności udziałem w chwale nieba. Modlitwa nad darami uwypukla znaczenie dzieła zbawienia, jako mającego swe źródło w nieskończonej miłości i dobroci Boga. Ponadto przypomina w tym kontekście, że skuteczność ofiary Mszy św. pochodzi od samego Chrystusa, który w niej włącza człowieka w swój kult oddawany Ojcu. Modlitwa po Komunii, nazywając Eucharystię „sakramentem Bożej miłości”, uprasza, by uczestniczący w Mszy św. stawali się w życiu doczesnym coraz bardziej podobni do Chrystusa, a dzięki temu mogli osiągnąć szczęście wieczne.

Msza św. według formularza z uroczystości posiada trzy zestawy czytań²¹ na lata określane jako A, B i C. Czytania w roku A rozpoczyna Pwt 7,6-11. Podkreślona tutaj zostaje miłość Boga do swojego ludu, który jest Jego szczególną własnością. Pan wybrał go nie ze względu na jego wielkość, ale ze względu na wierność Boga wobec przymierza²². Następnie ma miejsce Ps 103(102),1-2.3-4.6-7.8.10. Wyraża on wdzięczność Bogu za wszystkie otrzymane od Niego dobra i wychwala Jego nieskończone miłosierdzie. Responsorium przypomina natomiast, że Bóg okazuje łaskę swoim czcicielom. Kolejne czytanie, 1 J 4,7-16, stwierdza, że miłość pochodzi i należy do Boga, następnie uwypuklona zostaje wartość prześlągalna ofiary Chrystusa, która była największym wyrazem miłości Boga do człowieka. Przykład tej ofiary wzywa każdego wierzącego do realizowania w życiu miłości bliźniego, wypływającej z miłości do Pana²³. Werset przed Ewangelią nawołuje do naśladowania cichości i pokory Jezusa. W pozostałych cyklach czytań śpiew przed Ewangelią powtarza ten sam tekst. Treść Mt 11,25-30 przedstawia Jezusa, który wychwala Ojca za objawienie się „prostaczkom”, wskazuje na uczniów, którzy naprawdę słuchali objawionego przez Jezusa orędzia i przyjmowali je z dziecięcą prostotą serca. W dalszej kolejności wskazuje na Bóstwo Chrystusa i pokazuje wiernym,

²⁰ MR, s. 187–188”.

²¹ *Lekcjonarz Mszalny*, t. III, Poznań – Warszawa 1991.

²² Por. Y. OSUMI, *Pwt 7,1-26*, MK, s. 408–409.

²³ Por. F. MARTIN, *1 J 4,7-16*, MK, s. 1165–1166.

gdzie mają szukać siły we wszelkich życiowych trudnościach, naśladować cnoty Chrystusa²⁴.

Czytania na rok B ukazują w Oz 11,1,3-4,8-9 stosunek Boga do Izraela: miłość wyrażoną w obrazach ojcowskiej i matczynej troski i udrękę, jaką przeżywa Bóg „rozdzierany” przez poczucie sprawiedliwości i czułość — ostatecznie zwycięża w Nim miłość²⁵. Psalm responsoryjny, zaczerpnięty z Iz 12, jest hymnem wdzięczności udręczonego człowieka, któremu Bóg pomógł i którego wyzwolił. Opiewa chwałę Boga, który jest źródłem zbawienia. Jego refren natomiast przypomina, że ludzkość będzie czerpać łaski ze źródeł zbawienia. Druga lekcja, Ef 3,8-12,14-19, wskazuje, że Kościół jest świadkiem zbawczych tajemnic Chrystusa. Dalej wyjaśnia, że tylko w Chrystusie jest możliwe osiągnięcie zbawienia²⁶. Ewangelia, J 19,31-37, jest relacją o przebiciu boku Chrystusa przez żołnierza. Wyrażone zostało tutaj także wypełnienie się zapowiedzi starotestamentalnych i uniwersalny charakter męki Chrystusa.

Cykl lekcji na rok C w Ez 34,11-16 ukazuje Boga jako pasterza troszczącego się o swoje owce i zarządzającego wszelkim ich potrzebom — tak samo Pan troszczy się o swój lud²⁷. Ps 23,1-2ab.2c-3.4.5.6 opisuje troskę Boga o sprawiedliwych, posługując się obrazem pasterza i gospodarza wydającego ucztę mesjańską. Responsorium przypomina natomiast, że kto Pana uznał za swojego pasterza, temu niczego nie zabraknie. Lekcja druga, Rz 5,5-11, podkreśla, że pełne doświadczenie przez człowieka Bożej miłości jest darem Ducha Świętego. Następnie wskazuje, że ta miłość najpełniej objawiła się w Chrystusie, gdyż Bóg już nie mógł się posunąć dalej; skoro Bóg posunął się do takiej krańcowości, to działanie Jego musi zaowocować naszym zbawieniem. Zostaje tutaj zaznaczone, że Chrystus umarł za wszystkich ludzi, natomiast myśl wyrażona w wyrażeniu „chlubić się” świadczy o przyjęciu skutków zbawczego dzieła²⁸. Ewangelia, Łk 15,3-7, przytacza obraz pasterza, dla którego każda z owiec ma bardzo wielką wartość i raduje się, gdy odnajduje tą, która się zagubiła; podobne szczęście ma miejsce w niebie, gdy nawraca się grzeszny człowiek; Bóg miłując człowieka, nieustannie troszczy się o niego i pragnie dla niego zbawienia²⁹.

Oficjum, które zostało omówione powyżej jest podstawową formą kultu liturgicznego, wyrażającą naukę Kościoła o NSPJ. Dzięki tej modlitwie człowiek jeszcze lepiej przybliży się do zbawczych wydarzeń z życia Jezusa i łączy się z Jego

²⁴ Por. A. LESKE, *Mt 11,25-30*, MK, s. 1170–1171.

²⁵ Por. H. SIMIAN-YOFRE, *Oz 11,1-11*, MK, s. 1001.

²⁶ Por. M.Y. MACDONALD, *Ef 3,1-21*, MK, s. 1531–1532.

²⁷ Por. J.A. RUIZ, *Ez 34*, MK, s. 957–958.

²⁸ Por. J.N. ALETTI, *Rz 5,1-11*, MK, s. 1428–1429.

²⁹ Por. S.O. ABOGUNRIN, *Łk 15,1-32*, MK, s. 1281–1282.

modlitwą, ale też, zadaniem tego oficjum, jak przypomina św. Józef Sebastian, jest „wynagradzanie ubytku, pochodzącego z winy tylu ludzi, którzy się nie modlą, albo się źle modlą, zastawiać grzeszników przed karą Bożą i wypraszać łaski potrzebującym”³⁰. Najdoskonalsze włączenie w misterium Serca Jezusowego i w Jego cześć składaną Ojcu ma miejsce w liturgii będącej

szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła i zarazem jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc (...). Z liturgii więc, a zwłaszcza z Eucharystii, jako ze źródła, spływa na nas łaska i z największą skutecznością dokonuje się to uświęcenie ludzi w Chrystusie i uwielbienie Boga, do którego, jako do celu, zmierzają wszelkie inne działania Kościoła (KL 10).

Wyraża to także i wskazuje na źródło tej rzeczywistości Prefacja o NSPJ w słowach: „z Jego przebitego boku wypłynęła krew i woda, i tam wzięły początek sakramenty Kościoła, aby wszyscy ludzie pociągnięci do otwartego Serca Zbawiciela, z radością czerpali ze źródeł zbawienia”³¹.

Słowa kluczowe: kult Najświętszego Serca Pana Jezusa, *Miserebitur*, *Cogitationes*, uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, 250 rocznica liturgicznego kultu Serca Jezusowego, Msza o Najświętszym Sercu Pana Jezusa.

The Sacred Heart of Jesus in the forms of the Roman Missal

Summary

In 1765 pope Clement XIII approved liturgical celebration of the Solemnity of the Sacred Heart of Jesus with own prayers. In 2015 will be the 250th anniversary of this event. It is really important time for every priest, because the Sacred Heart is the origin of the priesthood. This time is especially important for monastic congregations which have the worship of the Sacred Heart in their constitutions. It is also important for every worshipper, because Sacred Heart is indissoluble connecting with person and mystery of Jesus. After 1765 many people wrote special prayers for this Celebrity. For Poland the most important there were two texts of the Mass: *Miserebitur* approved in 1765 and *Cogitationes* approved in 1929. The second of them is still using with some differences. There are a way which leading to participation in mystery of Sacred Heart and to the Christian life.

Key words: the worship of the Sacred Heart of Jesus, *Miserebitur*, *Cogitationes*, the Solemnity of the Sacred Heart of Jesus, the 250th anniversary of liturgical worship of the Sacred Heart of Jesus, the Mass about the Sacred Heart of Jesus.

³⁰ PELCZAR, *Rozmyślenia*, s. 210.

³¹ MR, s. 202–203*.